DIET KANNUR
MUKULAM SSLC MODEL EXAMINATION – 2022
संस्कृतम्

अङ्काः - ४० समयः- एकार्धहोरा

……………………………………………………………………………………………… ………………………………… .

निर्देशाः -

* 15 निमेषाः समाश्वाससमयः । प्रश्नान् पठितुम् इच्छानुसारं चयितुम् अयं समयः उपयोक्तव्यः ।
* प्रश्नस्य निर्देशान् सम्यक् पठित्वा एव उत्तराणि लेखनीयानि ।
* उत्तरलेखनाय समयः अङ्काः च परिगणनीयाः।
* 1- 40 प्रश्नेभ्यः परमतः 40 अङ्काः कल्पिताः

Part – 1

A- (1- 6) चतुर्णां प्रश्नानां समुचितमुत्तरं कोष्टकात् चित्वा लिखत - **4 x 1 = 4**

1. सुखदुःखयोः कर्ता कः ?
   (मनः, बुद्धिः, आत्मा)
2. तुष्ठिः केषाम् उत्तमं भवति ?
   (लाभानाम्, सुखानाम्, धनानाम्)
3. सस्यानि प्रमुखतया कतिविधानि भवन्ति ?
   (त्रिविधम्, चतुर्विधम्, पञ्चविधम्)
4. **धिक्** शब्दयोगे का विभक्तिः ?
   (पञ्चमी , तृतीया , द्वितीया)
5. भारतस्य प्रथमः उपराष्ट्रपतिः कः?
   (राजेन्द्रप्रसाद्, डा. एस् राधाकृष्णः,जेवहर्लाल् नेह्रु)
6. सङ्गीतविद्यायाः नामान्तरं किम्?
   (धनुर्विद्या, गान्धर्वविद्या, वास्तुविद्या)

B- (7- 9) - प्रश्नानां समुचितमुत्तरं कोष्टकात् चित्वा लिखत - **3 x 1 = 3**

7. उपमा कालिदासस्य ,भारवेः ----------- ।
   (पदलालित्यं , अर्थगौरवम् , अलङ्कारवैभवम्)
8. अभिज्ञानशाकुन्तलस्य इतिवृत्तं कस्मात् ग्रन्थात् स्वीकृतम् ?
   (महाभारतात् , रामायणात् , भागवतात्)
9. विश्वजिन्नाम यागं कः चकार ?
   (विश्वामित्रः , वाजस्त्रवसः, कण्वः)

Part- II

A- 10. मातृकानुसारं ऋते उपयुज्य वाक्यं परिवर्तयत - 1 x 2 = 2

उदा. - महानसे लवणं नास्ति । अन्यत् सर्वं अस्ति ।

महानसे लवणात् ऋते अन्यत् सर्वं अस्ति ।

भोजनाय पायसं नास्ति । अन्यत् सर्वं अस्ति ।

B. 11- 12 द्वयोः प्रश्नयोः एकस्य उत्तरं लिखत - 1 x 2 = 2

11. गद्यक्रमं लिखत -

यूयं स्वधर्माचरणं परेषा-
मालोकनार्थं जनतासमक्षं ।
मा कर्ष्ट नाकस्थपितुर्न लभ्यो
यद्येवमुत्तुङ्गकृपाप्रसादः ।।

यूयं- - - - - - - परेषां आलोकनार्थं - - - - - - मा कार्ष्ट । एवं यदि- - - - - - उत्तुङ्गकृपाप्रसादः न - - - - - ।

12. श्लोकं पठित्वा आशयं चित्वा लिखत ।

अविद्यायामन्तरे वर्तमानाः
स्वयं धीराः पण्डितंमन्यमानाः ।
दन्द्रम्यमाणाः परियन्ति मूढा
अन्धेनैव नीयमानाः यथान्धाः ॥

(क) अज्ञानं दूरीकर्तुं श्रेष्ठान् उपगच्छन्तु ।

(ख) अज्ञानिनः निरङ्कुशाः भवन्ति ।

(ग) स्वयं पण्डितंमन्याः अज्ञाः कुपन्थानं प्राप्नुवन्ति ।

Part - III

A. 13- 16 प्रश्नेषु त्रयाणाम् उत्तराणि लिखत - 3 x 3 = 9

13. **(क) . उदाहरणानुसारम् एकपदं लिखत -**

मितश्च असौ आहारः च - मिताहारः ।

हितश्च असौ आहारः च - . . . .

(ख) . उदाहरणानुसारम् पदच्छेदं लिखत -

पुत्रोऽपि - पुत्रः + अपि ।

बालोऽपि - - - - - + - - - - - ।

(ग) . अधोदत्तवाक्यात् सम्बोधनारूपं चित्वा लिखत -

" पुत्र ! महात्मनां जीवनम् अनुसर " ।

14. अधोदत्तेषु शतृ- शानजन्तरूपाणि विविच्य लिखत-

(नुद्यमानः, गच्छन् , पठन् , गम्यमानः , जल्पमानः , प्रेरयन्)

15. **लट्- लङ्- लोट् रूपाणि पूरयत -**

लङ्	लट्	लोट्
अगच्छत्	गच्छति	... ...
... ...	लिखति	लिखतु
अनयत्	... ...	नयतु

16. **अधोदत्तवाक्यात् क्त्वान्त- ल्यबन्त- तुमुन्नन्तरूपाणि विविच्य लिखत -**

द्विजस्य दारिद्र्यम् दृष्ट्वा श्रीशङ्करः तस्मात् तं मोचयितुं निश्चित्य लक्ष्मीदेवीं प्रार्थयामास ।

B. 17. **अधोदत्तेभ्यः वेदाः- वेदाङ्गानि च विविच्य लिखत -** 1 x 3 = 3

(ऋक् , व्याकरणं, शिक्षा , यजुः, कल्पः , सामः

Part IV

A. (18- 20) **प्रश्नेभ्यः द्वयोः उत्तरं लिखत -** 2 x 4 = 8

18 - **सूचनानुसारं सस्यानां प्रभेदमधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखत -**

सस्यानि प्रमुखतया. . . . . वृक्षः, ... अव्यक्तपुष्पः. . . . . वीरुत् ... ...
ओषधिः ... . उदाहरणानि ... ... ।

19. **श्लोकं पठित्वा अधोदत्तप्रश्नानां उत्तराणि लिखत ।**

विधिना खलु वञ्चिता वयं
वितरीतुं वटवे न शक्नुमः ।
अपि भैक्ष्यमकिञ्चनत्वतो
धिगिदं जन्म निरर्थकं गतम् ।।

(क) कस्मै भैक्ष्यं वितरीतुं न शक्नुमः ?

(ख) केन वञ्चिताः?

(ग) श्लोके **निष्प्रयोजनम्** इत्यर्थे प्रयुक्तं पदं किम् ?

(घ) **धिगिदं** - इत्यस्य पदच्छेदः लिखत ।

20. **सूचनानुसारं जीवनचरितं लिखत -**

नाम	-	डा. पि. के. नारायणपिल्ला ।
जननम्	-	1910 डिसंबर् 24 तिरुवल्ला ।
मातापितरौ	-	गोदवर्मा, लक्ष्मि अम्मा च ।
प्रशस्तिः	-	कैरलिसाहित्यकारः, संस्कृतपण्डितः च ।
पुरस्कारः	-	केन्द्रसाहित्य अक्कादमी, केरलसाहित्य अक्कादमी च ।
कृतयः	-	विश्वभानुः, कैरलीध्वनिः, साहित्यकेली च ।
दिवंगतः	-	1990 मार्च् 20

B. 21 – 22 प्रश्नेभ्यः एकस्य उत्तरं लिखत -

21. खण्डिकां पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत - **1 x 4 = 4**

महाकवि कालिदासस्य प्रशस्तं नाटकं भवति अभिज्ञानशाकुन्तलम् । तत्र नायकः दुष्यन्तः नायिका शकुन्तला च। नाटकेऽस्मिन् सप्त अङ्काः सन्ति । मुख्यरसः भवति शृङ्गारः । शकुन्तलायाः दुष्यन्तस्य च प्रणयं , गान्धर्वरीत्या तयोः विवाहं च अतिमनोहरतया वर्णितमत्र। चतुर्थोऽङ्के कण्वमहर्षिः पुत्रीं शकुन्तलां पतिगृहं प्रेषयति । तदवसरे अनेन कृतः उपदेशः मानवजीवने बहूपकारकं रमणीयं हृद्यं च भवति ।

(क) अभिज्ञानशाकुन्तलस्य कर्ता कः ?

(ख) नाटके मुख्यरसः कः ?

(ग) **नाटकेऽस्मिन्** इत्यत्र पदच्छेदः कः ?

(घ) नाटके किं वर्णितम् ?

22. यथोचितं पट्टिकां पूरयत -

महाकाव्यम्	**नायिका**
कुमारसम्भवम्	…………………….
……………….	सीता
किरातार्जुनीयम्	…………. . .
…………………..	दमयन्ती

Part V

A. 23 – 24 प्रश्नेभ्यः एकस्य उत्तरं लिखत

23. प्रादेशिकभाषायां विवर्तयत - **1 x 5 = 5**

पञ्चमहाकाव्येषु अन्यतमं भवति महाकवि माघस्य शिशुपालवधम् । माघविरचितत्वात् तस्य माघम् इति नामान्तरमपि अस्ति। अलङ्कारप्रयोगेण पदलालित्येन अर्थगौरवेण च प्रसिद्धं भवति इदं महाकाव्यम् । काव्येऽस्मिन् विंशति सर्गाः सन्ति। चेदिराजस्य शिशुपालस्य द्वारकाधिपतेः श्रीकृष्णस्य च युद्धम् , अन्ते शिशुपालस्य वधं च प्रतिपादयति।

24. भारतीयासु चतुःषष्टिकलासु अन्यतमा भवति संङ्गीतम् । सामवेदस्य उपवेदस्य अस्य गान्धर्वविद्या इति नामान्तरमपि अस्ति। त्यागराजस्वामि, मुत्तुस्वामी दीक्षितः, स्वातितिरुनाल् प्रभृतयः सङ्गीतोपासनया कीर्तिमाप्ताः। तेषु तञ्चावूर्देशीयः त्यागराजः प्रसिद्धः भवति। मानवसेवापेक्षया ईश्वरसेवा एव प्रधानमिति मत्वा ईश्वरकीर्तिपराणि बहूनि कीर्तनानि तेन अरचयत्।

****